

Esittävän taiteen valtiosuus uudistus

- keskeiset elementit ja voimaantulo

Katri Santtila 26.11.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Taustaa

- v. 2020 valtionosuuksina jaetaan yhteensä noin 123,5 miljoonaa euroa (teatterit n. 57,2 M€, orkesterit n. 19,8 M€, museot n. 46,5 M€).
- Valtionosuuden piirissä on 57 teatteria, 28 orkesteria ja 124 museoa.
- Uudistuksen rahoitus:
- Vuonna 2020 määrärahataso on vuoteen 2018 verrattuna 4 m€ korkeampi ja JTS 2021—2024 mukaan 4,5 m€ korkeampi kuin vuonna 2018.
- Toisessa vaiheessa vuodesta 2022 alkaen osoitettu yhteensä 13 m€ määrärahalisäys (sis.3 +10m€).
- Lisämäärärahan jakautumisesta esittävän taiteen valtionosuuksien ja vapaan kentän toiminta-avustusten kesken päätetään vuoden 2022 talousarviossa.

Keskeiset elementit

- **Laki esittävän taiteen edistämisestä ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki.**

Laki esittävän taiteen edistämisestä:

- lain soveltamisala laajenisi
- lain ja valtiosuuden tavoitteet
- valtiosuuden saamisen edellytykset
- valtiosuus määräajaksi tai toistaiseksi, lautakunnan arviointi
- henkilötyövuosien määrä, rahoitussuunnitelma

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki:

- Rahoituksen laskemisen perusteet
- Omat yksikköhinnat
- Valtiosuusprosentti (korotettu vuos% laissa esittävästä taiteesta)

Lain nimi ja soveltamisala

- Laki esittävästä taiteesta korvasi aikaisemman teatteri- ja orkesterilain.
- Soveltamisala laajeni. Esittävällä taiteella tarkoitettiin yleisölle suunnattua, tietyssä hetkessä tapahtuvaa elävää taiteellista esitystoimintaa
 - musiikin alalla (esim. orkesteri, kuoro)
 - muun esittävän taiteen alalla (esim. teatteri, tanssi, sirkus, ja muu esittävä taide ml. operetti ja ooppera).

Lain ja valtionosuuden tavoitteet

Lain tavoitteena on edistää (2§):

- 1) korkeatasoista ja ammattimaista esittävää taidetta;
- 2) väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen;
- 3) hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta

Valtionosuuden tavoite (3§):

taiteellisista lähtökohdista edistää esittävän taiteen monimuotoisuutta ja kulttuurista moninaisuutta sekä esittävän taiteen palvelujen valtakunnallista ja alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta eri väestöryhmille.

Valtionosuuden saamisen edellytykset 4 §

Kuten nykyisin:

- toiminta on ammattimaista, vakinaista, harjoittaa säännöllistä ja ympärivuotista esitystoimintaa
- ylläpitäjänä on kunta tai kuntayhtymä taikka sellainen yksityinen yhteisö tai säätiö, **jonka sääntömääräisiin tehtäviin** kuuluu esittävän taiteen esitystoiminnan harjoittaminen tai esittävän taiteen toimintayksikön ylläpitäminen
- toiminnalle on riittävät taloudelliset edellytykset ja toiminnan tarkoituksena ei ole taloudellisen voiton tavoittelemine

Valtionosuuden saamisen edellytykset (4 §)

Uutta:

- henkilöstöä koskevat edellytykset:
 - toimintaa johtava henkilö on päätoiminen, tehtävään soveltuva koulutus, riittävä perehtyneisyys tehtäväalaa ja käytännössä osoitettu johtamistaito
 - kolmen vuoden määräajaksi hyväksyttävän toimintayksikön toimintaa johtavalta edellytetään tehtävään soveltuvaa koulutusta tai muuten hankittua pätevyyttä, voi olla myös sivutoiminen, jos toimintayksiköllä on vähintään yksi muu päätoiminen työntekijä
 - toimintayksikön taiteellista toimintaa johtaa henkilö, jolla on tehtävään soveltuva koulutus tai riittävä perehtyneisyys tehtäväalaa
 - toimintayksiköllä on riittävä määrä muuta alan ammatillista henkilöstöä;
- toimintayksiköllä on monivuotinen tavoitteita, toimintaa ja taloutta koskeva suunnitelma

Valtionosuuskelpoisuus ja henkilötyövuodet

- **Toistaiseksi**, jos toiminnan laajuus ja toimintaedellytysten vakiintuneisuus huomioon ottaen suurella todennäköisyydellä täyttää säädetyt valtionosuuskelpoisuuden edellytykset seuraavien kuuden varainhoitovuoden ajan.
- **Määräajaksi (3v.)**, jos uusi toimija valtionosuuden piiriin tai jos toistaiseksi myönnettävän valtionosuuskelpoisuuden edellytykset eivät täyty (henkilöstön kelpoisuus/toiminnan muutos)
- Hakijoiden arviointi lain 3§ (valtionosuuden tavoite) ja 4§ (kelpoisuusedellytykset) näkökulmista (lausunto esittävän taiteen valtionosuuslautakunta).
- Ei erikseen säädettyä henkilötyövuosialarajaa valtionosuuden piiriin hyväksymiselle.
- Henkilötyövuodet vahvistetaan vuosittain rahoitussuunnitelman mukaan, otetaan huomioon kertymä kolmen vuoden aikana

Rahoitussuunnitelma (uutta)

- Valtionosuus perustuisi **vuosittain** tarkistettavaan yksikköhintaan, vahvistettuun henkilötyövuosimäärään ja valtionosuusprosenttiin (vastaa nykytilaa).
- OKM tekee rahoitusta koskevan suunnitelman 6 tai 3 vuodeksi (henkilötyövuodet)
- Voidaan poiketa, mikäli tapahtuu olennaista muutosta joko valtion rahoituksessa tai toimijan toiminnassa
- 6-vuotisilla arviointi 4§:n edellytysten täyttymisestä 6 vuoden kohdalla ja 3-vuotisilla arvioidaan 4§:n edellytykset ja tarpeellisuus 3§:n tavoitteiden näkökulmasta

Rahoituksen määräytyminen (OKR)

- Rahoitus perustuisi henkilötyövuoden yksikköhintaan, henkilötyövuosien määrään ja valtionosuusprosenttiin.
- Omat yksikköhinnat
 - musiikille (esim. orkesteri, kuoro) ja
 - muulle esittävälle taiteelle (teatteri, tanssi, sirkus, muu esittävä taide, ooppera, operetti)
 - vuonna 2020; orkestereiden yksikköhinta 51 851€ ja teattereiden 58 248€.
 - pienet taiteenalat kuten mm. tanssi ja sirkus hyötyvät huomattavasti (kulttuuripoliittinen ratkaisu)
- Hinta määriteltäisiin vuosittain kustannuspohjan tarkistuksen yhteydessä (kustannuskysely).
- Hintaan tehtäisiin indeksikorotukset, huomioitaisiin arvonlisäverolla korotettu hinta, nettoutukset, kilpailukykyvähennysten palautus ym.

Valtionosuusprosentti

- Valtionosuusprosentti olisi 37
- Valtionosuusprosentti voitaisiin myöntää harkinnanvaraisesti korotettuna (60) tiettyyn osaan henkilötyövuosia jos:
 - **huomattava osa** toimintayksikön toiminnasta on kiertue- tai vierailutoimintaa (sis. Nyk.kalt. alueteatteritoiminnan), lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuvaa esitystoimintaa taikka jos tähän on muu toimintayksikön toimintaan liittyvä erityinen kulttuuripoliittinen syy kuten esim. tanssi- tai sirkustaide
- 60% valtionosuuteen ovat lisäksi oikeutettuja Svenska Teatern ja Tampereen Työväenteatteri

Voimaantulo

- käsittely eduskunnassa menossa (valiokuntien kuulemiset tehty)
- Lähtökohtana, että laki hyväksyttäisiin vielä tämän vuoden puolella
- voimaan 2022
- toimeenpanon valmistelu käynnissä

Hakeminen valtiosuuden piiriin

- haku alkaa vuoden 2021 tammikuun alussa, päättyy noin helmikuun puolessa välissä, kaikki hakevat uusina, haku 3 v. välein
- kaksi osainen haku
 - ministeriön hakulomakkeen täyttäminen
 - OPH:n lähettämän kustannuskyselyn täyttäminen (kerätään tiedot 2019 ja 2020), kysytään myös toimintatietoja

käytetään vuoden 2019 tietoja, mutta myös 2020 tiedot kerätään

- Henkilötyövuodet ja yksikköhinta vuodelle 2022; otetaan huomioon kolme edell.vuotta, viim. 2020 (poikkeus 2019 kustannustiedot)
- Kaikista hakijoista lausunto esittävän taiteen valtiosuuslautakunnalta (pj, vpj ja enint. 7 jäsentä, edellyttää laajaa kulttuuripoliittista osaamista, Taiken yhteyteen)